

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Gabriely Gerdovej a sudcov JUDr. Ivana Rumanu a JUDr. Jozefa Milučkého v právnej veci navrhovateľa: **J. Ď.**, bytom S., proti odporcovi: **Centrum právnej pomoci**, Kancelária Žilina, so sídlom Národná 34, Žilina, o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu odporcu sp. zn.: 7788/2013 zo dňa 28.10.2013, v konaní o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 23Sp/68/2013-15 zo dňa 13. marca 2014, jednomyseľne

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 23Sp/68/2013-15 zo dňa 13. marca 2014 **p o t v r d z u j e**.

Žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania **n e p r i z n á v a**.

O d ô v o d n e n i e

Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Banskej Bystrici rozhodnutie Centra právnej pomoci so sídlom v Bratislave, Kancelária Žilina, Národná 34, 010 00 Žilina sp. zn. 7788/2013 zo dňa 28.10.2013 o nepriznaní nároku na poskytovanie právnej pomoci vo veci náhrady škody za nesprávny úradný postup – obnova konania vo veci vedenej na Okresnom súde v Žiline pod sp. zn. 14C/9/2009 podľa § 250j ods. 2 písm. a) O.s.p. zrušil a súčasne uložil odporcovi nahradiť navrhovateľovi trovy konania 74,622 € v lehote troch dní.

Krajský súd rozsudok odôvodnil tým, že zo správneho spisu mal súd preukázané, že navrhovateľ sa domáha priznania nároku na poskytnutie bezplatnej právnej pomoci v konaní o náhradu škody za nesprávny úradný postup, ktoré je vedené na Okresnom súde v Žiline pod sp. zn. 14C/9/2009.

Navrhovateľovi odporca nepriznal nárok na poskytnutie právnej pomoci v podstate z toho dôvodu, že jeho príjem a príjem jeho manželky ako spoločne posudzovanej osoby presahuje výšku 1.4 násobku sumy životného minima pre dve plnoleté fyzické osoby,

t.j. sumu 470,79 eur a tiež 1,6 násobok sumy životného minima pre dve plnoleté fyzické osoby, t.j. sumu 538.05 eur. Navrhovateľ nespĺňa podmienku materiálnej núdze. V dôvodoch rozhodnutia odporca tiež uviedol, že nezistil také okolnosti, ktoré by odôvodňovali priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci podľa § 6b ods. 2 zákona č. 327/2005 Z.z. Sám fakt, že právna pomoc v hmotnej núdzi poskytovaná v režime § 6b zákona o bezplatnej právnej pomoci je „možnosťou“ a je na posúdení odporcu, či sú tu také skutočnosti predpokladané zákonom, neznamená, že odporca nemá povinnosť tieto skutočnosti skúmať, prihliadnúc na celkovú situáciu žiadateľa. Je bežné, že bežné výdavky osôb s rovnakým alebo približne rovnakým príjmom sa rôznia a to ani nie tak pre osobnú preferenciu drahších alebo luxusnejších produktov, ale aj s ohľadom na lokalitu a s ňou spojené výdavky na bývanie, zdravotný stav a s ním spojené náklady na lekársku starostlivosť a lieky, alebo osobné a rodinné pomery.

I napriek tomu, že navrhovateľ sa nenachádza v stave materiálnej núdze a odporca konštatoval, že nezistil okolnosti, ktoré by odôvodňovali priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci podľa § 6b ods. 2 zákona č. 327/2005 Z.z., bude potrebné, aby správny orgán v rozhodnutí uviedol konkrétne o aké výdavky (na bývanie, zdravotný stav, lekársku starostlivosť, lieky a pod.) v danom prípade ide, ako sa správny orgán s týmito dôvodmi osobitného zreteľa vysporiadal, z dôvodov by malo byť zrejmé, akými úvahami sa pri rozhodnutí správny orgán uberal a čo boli rozhodujúce skutočnosti pre prijatý záver.

Proti rozsudku krajského súdu podal odporca v zákonom stanovenej lehote odvolanie z dôvodu podľa § 250j ods. 2 písm. a) O.s.p. s tým, že rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci a navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil tak, že rozhodnutie odporcu č. 7788/2013 zo dňa 28.10.2013 potvrdí a účastníkom náhradu trov konania neprizná.

V dôvodoch odvolania namietal, že *„účelom zákona č. 327/2005 Z.z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi (ďalej len „zákon č. 327/2005 Z.z.“) je zabezpečiť poskytovanie právnej pomoci osobám, ktoré si ju z finančných dôvodov nemôžu dovoliť. S účinnosťou od januára 2012 je centrum jediný správny orgán, ktorý rozhoduje o nároku na bezplatného právneho zástupcu. Do konca roka 2011 existoval systém dvojkoľajnosti, kedy rozhodovali o bezplatnom právnom zástupcovi centrum aj súd. Súdu však zákon nestanovoval žiadne presné pravidlá či medze, kedy má mať účastník nárok na bezplatnú právnu pomoc a teda k ustanovovaniu bezplatných právnych zástupcov dochádzalo výlučne na základe úvahy súdu. Práve preto bola prijatá novela zákona č. 327/2005 Z.z., ktorou sa odstránil systém dvojkoľajnosti a zároveň zákonodarca nastavil presné hranice, kedy má mať osoba nárok na poskytovanie bezplatnej právnej pomoci. Centrum preto pri každom žiadateľovi posudzuje predovšetkým jeho príjmové a majetkové pomery a až keď žiadateľ splní túto a ďalšie dve podmienky stanovené zákonom, má nárok na bezplatnú právnu pomoc. Samozrejme zákon pamätal aj na prípady, kedy napriek tomu, že žiadateľ prekračuje stanovenú hranicu materiálnej núdze, nemusí byť schopný si advokáta zaplatiť, a preto s ohľadom na okolnosti prípadu centrum môže priznať nárok aj takejto osobe, ktorá sa v zmysle zákona nenachádza v stave materiálnej núdze. Toto je obsiahnuté v ustanovení § 6b zákona, pričom zákon ponechal použitie tohto ustanovenia výlučne na správnu úvahu centra.*

Podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústavy“) štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Podľa článku 47 ods. 2 Ústavy každý má právo na právnu pomoc

v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.

Podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (ďalej len „Dohovor“) každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch...

*Z uvedených článkov Ústavy aj Dohovoru je zrejmá povinnosť správneho orgánu konať v súlade s Ústavou, **avšak v rozsahu a spôsobom, ako to ustanoví zákon.** Centrum tento princíp rešpektovalo a v rozsahu a spôsobom stanoveným zákonom č. 327/2005 Z.z. posúdilo žiadosť navrhovateľa o poskytnutie právnej pomoci a dospelo k záveru, že navrhovateľ nemá nárok na poskytovanie právnej pomoci. **Ústava SR garantuje právo na súdnu ochranu a právo na prístup súdu, avšak konkrétne podmienky nároku na bezplatnú právnu pomoc sú stanovené práve v zákone č. 327/2005 Z.z. a centrum nemá možnosť pri rozhodovaní vybočiť z medzí daných týmto zákonom...***

Ďalej zdôraznil, že centrum zvažilo možnosť poskytnutia právnej pomoci podľa § 6b ods. 2 zákona aj napriek tomu, že nemá povinnosť zaoberať sa možnosťou poskytnutia právnej pomoci podľa tohto ustanovenia, nakoľko jeho znenie nie je podstatnou a zákonom vyžadovanou náležitosťou rozhodnutia. Zákon ponechal výlučne na úvahu centra ako správneho orgánu, či toto ustanovenie použije. Centrum po úvahe dospelo k záveru, že tu nie sú dané také okolnosti, aby nárok na poskytnutie právnej pomoci navrhovateľovi priznalo, čo uviedlo aj v napadnutom rozhodnutí a toto zdôvodnenie považuje za dostatočné. Krajský súd však rozhodnutie centra z dôvodu nepreskúmateľnosti zrušil, pričom jeho záver nepovažuje odporca za správny.

V ďalšej časti odvolania odporca poukázal na právny názor uvedený v rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 25Sp/32/2013 z 23.08.2013, rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 4Sp/7/2012 z 20.08.2012 a v neposlednom rade aj na nález ÚS SR č. I ÚS 56/01, č. 62/2002 a má za to, že rozhodnutie centra bolo vydané plne v súlade so zákonom č. 327/2005 Z.z., ako aj ústavou a medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná.

K námietke navrhovateľa, že v minulosti bol viackrát oslobodený od súdnych poplatkov a bol mu pridelený aj bezplatný právny zástupca odporca uviedol, že nakoľko *došlo k zmene právnej úpravy* a to tak, že konečne boli zákonom stanovené jasné pravidlá a podmienky nároku na bezplatnú právnu pomoc, čím bola odstránená diskriminácia pri rozhodovaní o bezplatnej právnej pomoci, *je len logické, že nastanú aj takéto prípady* a navrhovateľ určite nebude jediný, *komu v minulosti súd zástupcu prideliť, avšak teraz už na ňu nárok nemá.* Pokiaľ by tento názor mal byť správny, tak by ad absurdum centrum muselo prideliť bezplatného právneho zástupcu každému, komu ho v minulosti prideliť súd, čím by prijatá právna úprava stratila akýkoľvek zmysel.

Záverom opätovne poukázal na právoplatné rozhodnutia NS SR sp. zn. 5Sžo/17/2013 z 31.10.2013 a sp. zn. 6Sžo/59/2012 z 20.03.2013, ktorými boli predchádzajúce rozhodnutia centra o nepriznaní nároku na poskytovanie právnej pomoci navrhovateľovi potvrdené a konštatoval, že pri rozhodovaní centrum postupovalo v zmysle zákona o poskytovaní právnej pomoci a v súlade s ústavou, dostatočne a správne zistilo skutkový stav a na základe

vykonaných dôkazov dospelo k jednoznačnému záveru, že navrhovateľ nespĺňa podmienky na poskytovanie právnej pomoci.

Navrhovateľ vo vyjadrení zo dňa 16.04.2014 k odvolaniu odporcu uviedol, že nie je právnik a nemá právnické vzdelanie, ale vie, že ak Centrum právnej pomoci, Kancelária Žilina svojimi rozhodnutiami pri odmietaní poskytnutia bezplatnej právnej pomoci vo veciach ochrany ich sústavne porušovaných ľudských práv a základných slobôd, ako i Krajský súd v Banskej Bystrici a Najvyšší súd SR rozsudkami potvrdzujúcimi tieto odmietavé rozhodnutia, porušuje Ústavu Slovenskej republiky ustanovenia Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a ustanovenia Všeobecnej deklarácie ľudských práv OSN, deklarácie OSN proti akejkol'vek diskriminácii a ochrane občanov s ťažkým zdravotným postihnutím.

Ďalej uviedol, že vzhľadom k tomu, že zákon č. 327/2005 Zb., podľa ktorého Centrum právnej pomoci postupovalo pri svojom odmietavom rozhodovaní, nezohľadňuje ťažko zdravotne postihnutých občanov, ktorí k svojej existencii potrebujú omnoho vyššie finančné prostriedky ako zdraví občania, považuje ho za diskriminačný a preto navrhuje súdu, aby konanie prerušil a podal podnet Ústavnému súdu SR na preskúmanie jeho ústavnosti.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, ďalej len „O.s.p.“) preskúmal odvolaním napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa bez nariadenia pojednávania (§ 250ja ods. 2 veta prvá O.s.p. v spojení s § 250l ods. 2 O.s.p.) a následne po tom, ako bolo verejné vyhlásenie rozhodnutia oznámené na úradnej tabuli súdu a na webovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk najmenej päť dní pred jeho vyhlásením (§ 156 ods. 3 O.s.p., § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p.) vyhlásil vo veci rozsudok, ktorým podľa § 250ja ods. 3 posledná veta O.s.p. v spojení s § 250l ods. 2 O.s.p. napadnutý rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 23Sp/68/2013-15 zo dňa 13. marca 2014 ako vecne správny potvrdil.

Najvyšší súd konštatuje, že ide o obdobnú vec, ktorá bola predmetom konania pred odvolacím súdom (v konaní toho istého senátu vedenom pod sp. zn. 3Sžo/40/2014, a v ktorom rovnako ako v tejto veci žalobca i žalovaný je vo veci sp. zn. 3Sžo/40/2012, ako aj vo veci sp. zn. 3Sžo/49/2014 totožný.

Je potrebné zdôrazniť, že povinnosťou všetkých orgánov štátnej moci je svojou činnosťou naplňať legitímne očakávanú predstavu jednotlivca o právnom štáte, ktorého neoddeliteľnou súčasťou je právna istota a s princípom právnej istoty logicky korešponduje zásada rozhodovať v obdobných veciach rovnako.

Uvedená zásada je pre oblasť správneho súdnictva legislatívne zakotvená prostredníctvom ustanovenia § 250ja ods. 7 O.s.p., podľa ktorého ak Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhoduje ako odvolací súd v obdobnej veci, aká už bola predmetom konania pred odvolacím súdom, môže v odôvodnení poukázať už len na podobné rozhodnutie, ktorého celý text v odôvodnení uvedie.

Na základe citovaného ustanovenia senát najvyššieho súdu poukazuje na dôvody uvedené v rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Sžo/40/2014 zo dňa 01. júla 2014, s ktorými sa v plnom rozsahu stotožňuje a zároveň v súlade s ustanovením § 250ja ods. 7 O.s.p. uvádza text jeho odôvodnenia nasledovne:

„V prvom rade je potrebné zdôrazniť, že procesný postup odporcu zbytočne vystavuje Slovenskú republiku riziku konania pred ESĽP v Štrasburgu s tým, že platný právny poriadok bráni osobám ZŤP v prístupe k spravodlivosti pokiaľ sa „nezmestia“ do paušálne stanovených kritérií príjmu, ktorého zákonný limit nie výrazným spôsobom prevyšujú.

Podľa čl. 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodné zmluvy, na ktorých vykonanie nie je potrebný zákon, a medzinárodné zmluvy, ktoré priamo zakladajú práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, majú prednosť pred zákonmi.

Preskúmaním veci najvyšší súd zistil, že odporca poukazuje na čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, že ako štátny orgán pri aplikácii ustanovení Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd môže konať iba v rozsahu a spôsobom ako mu ustanoví zákon č. 327/2005 Z.z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi v znení neskorších predpisov. Zákonomdarca nastavil presné hranice, kedy má mať osoba nárok na poskytovanie bezplatnej právnej pomoci.

Zásadnou právnou otázkou, ktorú prináša tento súdny prípad je, že na národnej úrovni záväzné vyhodnotenie právnej situácie, ktorá je potenciálne konfliktná s Dohovorom ECHR patrí Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky. Vyplyva to zo skutočnosti, že dňa 02. októbra 2013 podpísala Slovenská republika Protokol č. 16 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. *Podľa článku 1 bod 1. Protokolu Najvyššie súdy a tribunály Vysokých zmluvných strán, tak ako sú stanovené v súlade s článkom 10, môžu požiadať súd (pozn. ECtHR), aby vydal poradné stanoviská k zásadným otázkam týkajúcim sa výkladu alebo uplatňovania práv a slobôd uvedených v Dohovore alebo v jeho protokoloch.*

Najvyšší súd poukazuje na to, že prvostupňový krajský súd podrobne a vecne správne interpretoval odporcovi právny názor najvyššieho súdu, preto na odôvodnenie krajského súdu podľa § 219 ods. 2 O.s.p. odkazuje.

Ustanovenie § 6 ods. 1 písm. a) zákona č. 327/2005 Z.z. paušálne nastavuje hornú hranicu majetkových pomerov ako záväzný limit osoby v materiálnej núdzi. Samo o sebe v normatívnej polohe ešte nemusí predstavovať rozpor s Dohovorom. V individuálnej rovine ide o osoby ZŤP, ktorých príjem neprevyšuje hranicu, ktorú by Slovenská republika v Štrasburgu obhájila.“

O trovách konania odvolací súd rozhodol podľa § 250k ods. 1 O.s.p. v spojení s § 250l ods. 2 O.s.p., § 224 ods. 1, 2 O.s.p. a § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p. tak, že navrhovateľovi, ktorý mal v konaní úspech, náhradu trov konania nepriznal, keďže mu žiadne trovy konania nevznikli.

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol pomerom hlasov členov senátu 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).

P o u ě n i e : Proti tomuto rozhodnutiu opravný prostriedok **nie je** prípustný.

V Bratislave dňa 28. januára 2015

JUDr. Gabriela G E R D O V Á
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia:
Emília Čičková